

Hans Tausens prædiken 1. søndag i advent

Taler

Hans Tausen
Biskop og luthersk reformator

Sted

Nikolaj Kirke

Omstændigheder**Prædikentekster**

Paulus' Brev til Romerne kapitel 13, vers 11
Matthæusevangeliet kapitel 21, vers 1

Første Søndag i Advent. I Epistelen scriffuer S. Pouel Apostel Roma. XIII.

Kjære brødre. Efter di wij wide det paa tiden/ at stunden er/ at wij nu opwogne aff søffne (heldst fordi wor salighed er nu nermer end der wij trode) naten er framfaren / men dagen er tilstundet. Derfor lader oss afflegge møckhedsens gierninger/ oc iføre oss liysens waabé. Lader oss wandre tyctelig saa som om dagé/ icke i frodzerij oc slemmerij/ icke i fulhed oc sløssachtighed/ icke i kiff og nid. Men ifører eder den Derre Jesum Christum. Oc røchter icke kiødet til welløst.

I. Tjyden vnder det gamle Testamente kalder Apostelen en nat / synderlig for hedningene (eblandt huilcke de Komere da ocsaa wore) for di Gud lod dennom den tjyd gaa blindeligen for seg heden vden Guds ord / low og regimét / effter deris egne blinde sind / skiel og mørcke hedenske forstand.

II. Ocsaa wore iøderne den tjyd sand hellighed oc salighed fiermere / der de hadde ickun løffte / iæt oc tilsaffn om deres tilkommende Christo / wdi mørcke ord / figurer / sprog oc parabler (endog de trode der paa) end nu siden han wor kommen nærwerendes til stæde / oc lod nu Euágelium predickes lydeligen for alle til synders forladelse oc salighed.

III. Thij ligner han oc denne tjyd vnder det ny Testamente wed en liysende dag/ som klarligen aabenbarer den framfarne vgudelighed / oc Guds vbegribelige

naade oc godhed y Christo Jesu bode for iøderne oc hedninge / saa máge som icke wille staa y sitt eget liyff.

III. Saa raader han oc / at wy ey skulle nu lenger sowe oc were forsømelige wed denne naadens predicken / men waage op oc see oss om / huad wy hertil haffue weret / vnder mørckhedsens første diefflen / oc hwad wy her effter mue worde / vnder liysens oc retferdighedsens første Christo.

V. Han formaner oss ocsaa / att wy nu skulle lade att giøre / det wy pleyede aff vforstandighed / der wy saa wandrede / y mørcke / Men døde kiødet med sine gierninger / Oc tage oss saadanne dygdelige fromme oc retferdige gierninger for / huilcke wy tørrfue tryggeligen were wed dagen bekende.

VI. Retferdighed oc fromhed med alle andre dygder kaller han liysens waaben / att betegne den sicht oc orlog som liysens børn skulle altyd wisseligen wente seg emod synden syndsens mestermand oc mørckhedsens børn.

VII. Tre honde synder raader han oss synder ligen fraa / der werdsens børn øffue seg allermeest wdi / Legomlig offuerflødig kræsenhed wdi thæring. Hyn sielffraadendes løssachtighed wdi vtuchtig stiørsthed / oc vtemmelig kiødelig welløst Oc had / som allting forderffuer med kiff/krig oc mord.

VIII. Twert emod lærer han oss icke med e en eller tho dydger att pryde oss / Men at wy skulle beklæde oss med Christo Jesu sielff / aff Guds naade iføre oss hannó med alle dygder oc fromhede som hannom fylle / wore io fram oc fram / indtil wy naa hannom det næste mueligt er / saa lenge at døden kommer / oc gjør oss til eet med hannom wdi en fuldkommelig retferdighed.

IX. Dog formener han oss icke att røchte oc opholde legomm et med bequem føde / oc anden nødtørrftig ophold / der som wy ellers icke tiæne det til en kiødelig welløst / effter sin syndelig begiæring / men for en trang oc vmistende nødtørrftighed.

Euangelium scriffuer S. Mattheus Euangelista Cap. XXI.

DEr Jesus med sine discipler lackede nu hart af Dierusalem/ oc wor kommen emod Bethphage heden til olibierget. Da wdsende han thoo discipler og sagde til dennom / gaar heden y hyn by som ligger ret for eder oc strax finde y der ett

asen bondet / oc en fole der hoss / løser dennom/ oc fylder meg dennom hÿd.
Oc der som nogé tal eder noget til / da siger / att herren haffuer dennom behoff
/ saa lader han dennom wel strax fare. Men det er alt sammen skeed / paa det att
det motte fuldkommes som tald wor wed Propheten / saa sigendes / Siger den
daater Zion / see dÿn Konge kommer deg spagferdig / oc rider paa ett asen / oc
ett træl boret asens fole. Der ginge disciplene heden / oc gjorde lige som Jesus
hadde befalet dennom / De lidde asenet fram / oc folen med / de lagde deres
klæder paa dennom / oc satte hannom saa paa asenet. De mange aff almuen
bridde deres klæder paa wæyen / Somme bygge oc grene wdaff træne oc stryde
paa wæyen. Men almuen som bode ginge for / oc fulde bag effter / raabte oc
sagde / Ah løcke faa den Dauids søn / welsignet were han som kommer ÿ
Herrens naffn Ah saa han løckte wdi det høyeste.

Att Jesus hadde nu her til dags altÿd weret til foeds / oc giort seg dog storr
vmage med idelige oc lange reyser / oc hwerken han pleyede att ride eller age /
der Euangelisterne noget scriffue om / oc han nu setter seg op att ride / meer
end han wor won. Det skede icke aff nogen lisenhed eller ladhed / att hannom
skulde haffue kiedes wed reysen / oc ey gide gaad nu saa wel som tilforn effferdi
han hadde endnu saa wel willie till att trælle oc tiæne som tilforn / saa som det
allermeest paakende strax VI. Dage her effter. Ocsaa hadde han nu saa got som
eend syn reyse / Thi han wor nu kommen hard ad Hierusalé / siger bode Matth.
Oc Marcus / indtil Ollibierget / som laa der strax wden forstaden. Men det
wilde han giøre / Bode sine wenner til en fortrøstning oc en styrckelse wdi troen
/ Ocsaa sine vwenner saa got som til en tradtz oc en ydermere bewisning / at
alting skulde gaa effter hás willie / naar han wilde io haffnet der til / att han da
wel kunde were myndig oc mechtig nog til at giøre hwad hannom løftede.

Thij det er icke nogen føye wÿssdom oc myndighed der han her lader seg
bemercke med / at han saa myndeligen wdsender sine thoo disciple til ett aff de
fleck og smaa byer der laa rett for dennom (hwordane der lowe mange wden for
Hierusalem scriffuer Josephus) oc siger dennom det for wist / at de skulde finde
ett asen staaendes bondet med sin fole / att de dennom bode skulde opløse / oc
fylle dennom til hannom endog det wor fremmede gods / der han inthet hadde
kostet paa / han dog kende seg en Herre offuer dennom / saa wel som offuer alt
andet / naar hannom ellers løstede att bruge sit herredom oc macht.

Han gaff dennom ocsaa tilkende / att der wilde komme giensigelse paa / men
naar æyermanden finge att høre / att herren hadde dennom behoff oc wilde

holde paa dennom / da skulde han wel lade seg nøye oc lade fylle dennom wden all gienhold / som Sanct Marcus oc scriffuer att steed er. Framdels / at folen der han oc reed / wor aldrig themder eller bereden / Men wor wild oc vsalet / oc lod seg lige wel ride oc reghere aff Jesu. Jtem att han gaff seg oc tilkende att haffue saa den hele skare oc almow y sin hond / att nu han wilde haffue denne føye høytjd / da lader seg hwer findes welwillig til att loffue oc prise hannom med ord oc gierning / wurdendes ey hwem det er med eller emod / Oc fuldkóme saa det som screffuet stod / Psal. VIII. Aff hýne onge oc diende børns munde haffuer du bestilled en mechtig loff. Oc paa det sýste / der han wor kommen indi templen / hwor weldig oc huor myndig há raade offuer dénom / som der samme stæds købsloe han dreff dennom med macht der wd / Oc ingé torde giøre hannom modstand.

Huilket alt sammen y sandhed wor hanss disciple oc alle dennom som hannom elske en storr drabelig styrkelse wdi troen / der de motte lade seg trøste wdaff / siden der han wor kommen vnder korssens forsmælighed / at de ey torde mistrøste oc falde wdi mishaab / naar de sowe døden faa macht offuer hannom saa wýsligen oc saa weldeligen at raade oc reghere offuer alt det hannom løfter. Der aff motte oc wel hanss fiende grebet forstand / oc taget sind til seg att de hadde gruet oc forfæledes for / at legge saadan en person for had / som saa weldeligen gick saadanne store stycker igiennom / att det saa løckedes hannom alt det han sloo paa effter Prophetiens lydelse Jere. XXIII. Men der som de der inthet wilde lære wdaff / da ere de dog der med bleffne vorsagelige / att de sowe oc wilde icke see / hørde oc wilde icke høre / Oc med egen willie bleffue vlærafftige wdi deres haardnackede blindhed.

Men den ypperste howedsag / hwi Jesus wilde nu med saadá høytjd paa det siste emod sin død indride wdi denne kongelige stad hierusalem / wor denne / som S. Mattheus siger / att scrifften motte fuldkømmes / oc at han med samme indridning wilde betegne sin naadelig indridning wdi det sande Hierusalem Ja med hwad fadzone oc stickelse han kommer indi sitt rette aandelige rige / som er den sande hellige Christne kircke / hwor han wil raade oc reghere wdi retsindige oc sande Christne menniskers hiærter / formiddels sin rette kongelige spyr / som er hanss hellige ord oc Euangelium. Huilcken aandelig Christi tilkommelse oc indridning wdi sit rige / den hellige Prophet Zacharias klarligen bescriffuer med disse ord / som S. Mattheus her rører oc indfører / oc ord fraa ord / lyder texten Zacha. IX. Frøgde deg saare du daater Zion / wer gladfør du daater Hierusalem. See dýn Konge wil sielff komme deg retferdig oc frels /

ælendig oc riden des paa ett asen / oc paa en ong asenfole.

See lige som Propheten gjør seg til en Euangelist y det gamle Testament / oc forkynder denne hederlige oc ærefulde Konges tilkommelse før end han kom / Saa gjør S. Mattheus mange Euangelister y det ny Testament Oc beder dennom forkynde for dem hellige kircke / att henne er nu weyerfaret / det som henne lenge haffuer weret loffuet. Lige som han wilde saa sige / Gud haffuer lenge siden hafft y sinde at han wilde sende sin søn her neder / oc lade den ærafftige Herre indride Zion til alle Guds wdwolde / dennom alle til frøgd oc salighed / derfor lod handet da forkyndes aff en mand / fortýden wor icke end da kommen / att det skulle lyde for mange folkes ørne / thi giørdes der oc icke mange predickere behoff til. Mé nu er týden kommen / han er nu alrede opstigen / oc rider her ind / see der kommer han hwer mád til gaffn oc gode / frøgd oc ewige glæde. Nu mue her alt mange Euangelister till som dette kunde forkynde offuer alle werdsés ender / fordi denne prisfulde konge wil ey nu were saa snæffrt bonden / att han skulde lade seg indlycke y den iødeske synagoga / oc were deres alene / oc ingen were kommen til gaffn wden dennom / mé hýn naadeløse oc Gudsløse Hedenskaff skal alt ocsaa worde deelafftig y hannom / oc alle honde folck skulle komme vnder hanss rige oc regimente / oc worde borgere wdi hanss aandelige Zion oc Hierusalem / boo fredsommelige vnder hanss beskytning oc beskermelse / som Esaias haffuer forkyndet Cap. IIII. Oc S. Pouel ydermere forklarer Gal. IIII. Oc Ephe. II

Ocsaa er det aff Guds synderlig mildhed oc medynck att han kalder oss (saa mange som høre til dette Zion) sine kiære døtter / med huilcket han giffuer sitt faderlige hiærte emod oss offuerflødelig tilkende / at han holder oss for sine kiære børn / oc saadane børn som pleye att holdes klenlig oc kræselig. Ydermere giffuer Propheten tilkende / at her merckes oc vnderstaas alt nogen merckelig storr tingest med denne indridning / effterdi han siger saa / see. Der paa maa man io formerke oc begribe at her er noget synderligt vnder / som icke er tilforn almindelig hørd. Oc det er saa got som han wil opwecke sine tilhører aff søffne / oc bede dénom waage op / were wockere / oc giffue acht paa predicken / Som han wilde saa sige / Man haffuer nu lenge lýd effter att Messias motte komme see / nu er han kommen / endog wdi saa vkendelig en skabning / att menniske skulle neppelig holde hannom for den han er / for den frémede form oc forachtelige person

Kilde

Det danske Sprog- og Litteraturselskab v. Bjørn Kornerup, Kbh., 1934

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

1. søndag i advent, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1500-tallet, Reformationen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-tausens-praediken-1-sondag-i-advent>